L'escàs moviment anarquista illenc

Els grups àcrates es concentren sobretot a Palma i actuen en el sindicalisme, en el moviment 'okupa' i en la cultura 'alternativa'.

*Reportatge de **Miquel Payeras***

ISAAC BUJ

Després de la mort de Franco (1975) l'anarquisme a Mallorca, concentrat sobretot a Palma, es féu visible a través de la lluita per la conservació del territori. Al contrari que el Grup d'Ornitologia Balear (GOB, avui la referència de l'ecologisme a les Illes), que en els seus primers anys (1973-1976) es limitava a tasques d'observació d'ocells (per això el seu nom inicial, però quan adquirí caràcter reivindicatiu, el 1976, s'hi afegí "i de Defensa de la Naturalesa"), els anarcoecologistes pensaven que la intensa urbanització del litoral de cada illa –el famós procés de "balearització"– requeria accions contundents a favor de la preservació del territori.

El 1976 un grup de joves àcrates preocupats per l'ecologia crearen Terra i Llibertat. Una part d'aquests, juntament amb d'altres persones, muntaren un cafè musical el 1976 en un local –avui una escoleta d'infants– de l'eixample de Palma –carrer d'Antillón número 1– al qual posaren de nom Talaiot Corcat. Allà s'anà reunint un nombre creixent de joves, sobretot estudiants, d'edats entre els 15 o 16 anys fins als vint i tants. Aquell bar es convertí en la seu de la parròquia àcrata mallorquina. A les assemblees improvisades que s'hi feien els jovençans començaren a debatre la necessitat de fer alguna acció contundent a favor del territori. En aquells moments l'empresa constructora valenciana Pamesa volia fer a l'illot de sa Dragonera –situat a la punta sud-oest de Mallorca, davant Sant Elm, a Andratx– un hotel de gran luxe amb heliport inclòs. Una aberració que, tanmateix, les autoritats havien beneït i que el GOB estava disposat a acceptar. Així va nàixer, en una d'aquelles assemble del Talaiot Corcat, la idea –mai no es va saber de qui va partir– de l'ocupació de sa Dragonera.

El 7 de juliol de 1977 –el 7-7-77– un grapat d'aquells joves en efecte "ocuparen" l'illot. Els seguiren altres centenars arribats de tot Mallorca, entre els quals n'hi havia un que responia al nom de Miquel Barceló, avui un dels pintors més reconeguts del món. Aquella acció, feta al crit de "Pamesa, cabrons, sa Dragonera pes dragons!", va atreure l'atenció mediàtica de tot l'Estat i de molts països estrangers. Després de moltes vicissituds, als anys 80 l'illot se salvà definitivament del ciment. Talaiot Corcat i Terra i Llibertat feia ja temps que s'havien esvaït.

Anarcosindicalisme

Després de l'èxit ecologista el moviment àcrata illenc se centrà en els seus orígens diguem-ne més tradicionals, el sindicalisme. La CNT aspirava, en aquells anys d'ebullició política i sindical, a prendre una forta posició dins de la constel·lació de sindicats. No fou així. En part per la debilitat organitzativa i en part per la lluita interna: com per tot, el 1979 sofrí l'escissió del que posteriorment va ser la Confederació General de Treballadors (CGT).

A les Illes, però, la CGT va ser quasi inexistent en aquell temps. Ho conta un dels seus responsables actuals, Francisco Jiménez, qui parla amb aquest setmanari durant les poques hores que pot dedicar al dia a atendre el telèfon a la modesta seu de l'organització. "Després de l'escissió, la CGT quasi ni existia" a Balears. Fou un petit grup de treballadors –uns 40– de Telefònica el que li donà entitat durant la dècada dels anys 80. En els noranta va créixer en afiliació una mica, sobretot a partir de gent que provenia de CCOO i USO, però no va ser fins el 1999 quan "el sindicat, podríem dir, va tornar a néixer gràcies a la incorporació del SABEI". Aquest

Seu de la CNT i també de l'Ateneu Llibertari-Estel Negre a la ciutat de Palma.

Sindicat Autònom de Banca i Estalvi de les Illes (SABEI) tenia prou força en el sector financer. Així i tot, reconeix Jiménez, "continuem essent molt petits, no superam l'1%" de representativitat. La CGT actualment té 108 delegats que provenen, sobretot, de la Banca, Transports i IB3. Respecte a la CNT, Jiménez lamenta que "per a nosaltres ells són com qualsevol altre sindicat, però per a ells nosaltres som traïdors".

El portaveu de la CNT que parlà amb aquest setmanari, David Fernández, s'estimà més no donar cap explicació en el moment de la breu conversa, a banda de dir que "no tenim cap relació amb cap tipus de partit polític", i que tot el que se li demanava –implantació, delegats, etc.– ho contestaria per escrit. Mai no arribà el correu electrònic promès. El sindicat ocupa un local més ampli que el de la CGT, si bé la representativitat és per l'estil: queda també molt per sota del mínim legal –el 10% de delegats– per ser considerat un dels sindicats que calgui tenir en compte en les negociacions de convenis col·lectius.

Moviments 'okupa' i d'insubmissió

A finals dels anys 80 a Palma començà a veure's, molt a poc a poc, llençols negres, amb una A encerclada en blanc, penjats de les finestres i balcons dels edificis *okupats*. Però no va ser fins el 1994 quan el moviment okupa es convertí en notícia de tots els mitjans. Un grup àcrata entrà a l'abandonada fàbrica de Can Coromines, al Polígon de Llevant de Palma, per fer-hi el seu Casal Llibertari. L'ocupació durà tres anys, fins que intervingué per la força la policia.

Aquest moviment sempre ha tingut una íntima relació amb la CNT. De fet, fins i tot el sindicat va *okupar* instal·lacions oficials abandonades el 2001, a Palma, reclamant el seu patrimoni incautat durant l'aixecament franquista de 1936. El 2006 l'*okupació* revifà amb la creació d'un nou Casal Okupat en un edifici abandonat a Palma, desallotjat al cap de set mesos. L'activitat disminuí ostensiblement durant la segona part de la dècada dels anys dos mil. De fet, la seva visualització pública fou mínima fins que el moviment del 15M li atorgà una certa revitalització. Ocuparen a finals de 2011 un edifici abandonat, de quatre plantes, situat a la cèntrica plaça del Rei en Jaume (d'Espanya, en nomenclatura oficial), on hi havia viscut la família de Francesc de Borja Moll, però pocs mesos després foren desallotjats a la força. Fou l'última de les *okupacions* amb gran impacte mediàtic, fins ara.

També el corrent d'insubmissió contra el servei militar obligatori va ser protagonitzat per no pocs anarquistes, com qui era el secretari general de la CNT de les Illes el 2006, Albert Herranz, que fou jutjat per aquest motiu aquell any. Per raons òbvies, el moviment s'esvaí quan s'eliminà la mili, el 2001.

Ateneu Llibertari-Estel Negre

El març de 1987 un grup de joves anarquistes crearen el col·lectiu Els Gnomos, que es feu famós en ambients universitaris, i que obrí la porta a l'activisme anarcocultural. El mes d'octubre del mateix any, en la mateixa línia, es fundà l'Ateneu Llibertari-Estel Negre que avui és el col·lectiu àcrata més actiu que queda. Comparteix seu i no pocs activistes amb la CNT i es dedica a la conscienciació cultural alternativa: "Totes les iniciatives culturals són de caràcter institucional i això implica que hem de menjar la cultura del seu menú". L'alternativa la serveix Estel Negre creant "una xarxa d'activitats de tot tipus on pugui participar la gent que hi estigui interessada", i a tal fi ofereix a la seva seu, sense cap cost econòmic, servei de biblioteca, de llibreria, videoteca, cursets gratuïts, serveis socials, xerrades, debats, conferències, tertúlies, exposicions, publicacions, tallers, esplai, etc. "Dins l'Ateneu feim les coses que interessen a la gent i no les que vol l'Estat", asseguren a la seva pàgina web. •